

TÜRK İDARE TARİHİ

Uygur hükümdarlarının Çin kültürü ile kurdukları doğrudan ilişkiler, **Mani dininin** Türkler arasında popüler hâle gelmesine, bir süre sonra da **resmi din** olarak kabul edilmesine yol açtı.

Türklerin kurduğu ilk siyasi örgütlenme GÖKTÜRKLERde görülür.

Kağan unvanını ilk defa kullanan Türk topluluğu Hunlardır.

ESKİ TÜRKLERDE HÜKÜMDARLIK İDARESİNİN İLKELERİ; Oksızlık (Bağımsızlık), Uluş (ülke), Kün (Halk), ve Töre (kanun).

Otağ, davul, sorguç, yay, taht ve tuğ daha sonraki Türk imparatorluklarında da göreceğimiz en yaygın hükümdarlık sembolleriydi.

Ordunun en küçük çekirdeği, **temeli METE HAN tarafından atılan onlu sisteme** dayanmaktaydı.

TALAS SAVAŞI: Müttefik Abbasi - Karluk ordusunun Çinlileri yendiği ve bunun sonucunda **Orta Asya kapılarının İslamiyet'e açıldığı** savaştır (751).

BATI KARAHANLILAR DEVLETİ olarak adlandırılan oluşumun "**altın çağı**", aynı zamanda ilk hükümdarları olarak kabul edilen **Tamgaç Buğra Han Dönemi'dir**. İbrahim adını kullanmış olan han, her bakımdan **ideal hükümdar** portresi çizmiştir.

Gazneliler devlet teşkilatındaki kurumlar:

- Divan-ı Arz
- Divan-ı Berid
- Divan-ı Vekâlet
- Divan-ı Risâlet

DANDANAKAN SAVAŞI (1040): Selçukluların rüştünü ispatladığı, bağlı oldukları **Gaznelileri dize getirdikleri**, bir anlamda devletlerinin temellerini attıkları savaş.

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ YIKILIRKEN, ÜLKE TOPRAKLARI ÜZERİNDE HANEDAN ÜYELERİNCE KURULAN DEVLETLER;

- **Suriye Selçuklu Devleti**
- **Kirman Selçuklu Devleti** (Çağrı Bey'in oğlu Kavurd tarafından İran'ın güneyinde kurulan ve 1187 yılında Oğuzlar tarafından yıkılan devlet)
- **Irak Selçuklu Devleti**
- **Anadolu Selçuklu Devleti**

Nizamülmülk, Selçuklu devletinin efsane vezirlerindedir.

Selçuklu Devletinde merkez teşkilatı:

1. Tuğrâ ve İnşâ Divanı
2. Divân-ı İstifâ-yı Memalik
3. Divân-ı İshrâf-ı Memâlik
4. Divan-ı Arzı'l-cuyuş

REÂYÂ: Vergiye tabi olan askerî seçkinler dışında kalan Müslüman veya gayrimüslim tebaaya Osmanlılarda kullanılan terim.

DİVÂN-I HÜMÂYÜN: Osmanlı merkez teşkilatının en önemli organı, Padişah Divânı anlamına gelmekte.

- Bizzat padişahın, onun bulunmadığı zamanlarda ise **vezirin başkanlığı** altında başkentte veya padişahın bulunduğu yerlerde toplanan bir kuruldur.
- **Fatih Kanunnamesi ile hukuki niteliği tam olarak şekillenmiştir.**
- Fatih zamanında başkanlığı veziriazama bırakılmıştı.
- Divân kararları şeri ve kanuni hükümlere göre verilirdi.

SEYFİYE SINIFI (EHL-İ ÖRF): Osmanlı Devleti'nde padişah örfünü uygulayan sınıftır. Yönetim ve askerlik görevini yerine getirir. Vezirler, Vezir-i azam, Beylerbeyleri, Sancakbeyi bu sınıfa dahildir.

NİŞANCI; tuğra çeker, tahrir defterleri üzerinde değişiklik yapma hakkına sahiptir. Yabancı devletlerden gelen nameleri Osmanlıcaya çevirir.

VEZİRİAZAM, padişah adına karar vermede yetkili kişidir. Padişahın yürütme yetkisinin mutlak temsilcisi.

KAZASKER, şer'i hukukun başındaki kişidir. Bütün davalara bakar. Bulunduğu yerin idari, ticari amiri sayılır. Hukuku uygular.

Ülke idaresinde eyaletin bir alt birimi sancaktır. Kazalar birleşerek sancakları oluşturur.

Sancaktaki en üst dereceli yöneticisi **sancak beyidir.**

Osmanlı'da TIMAR SİSTEMİ olarak hem askerî teşkilatın hem de taşra yönetiminin önemli bir unsuru.

OTARŞİ: Ekonomik olarak kendi kendine yeterli olma hâli